



# SAOPĆENJE

## FIRST RELEASE



Molimo korisnike da prilikom upotrebe podataka obavezno navedu izvor  
*Users are kindly requested to mention the data source*

GODINA/ YEAR II

SARAJEVO, 04.04.2016

BROJ/ NUMBER I

## NAUKA, TEHNOLOGIJA I INOVACIJE

### INOVATIVNE AKTIVNOSTI PREDUZEĆA, 2012-2014

#### *INNOVATION ACTIVITY OF ENTERPRISES, 2012- 2014*

Inovativna preduzeća su preduzeća koja su uvela: inovaciju proizvoda i/ili inovaciju procesa i/ili su započela inovativnu aktivnost ili su je prekinula i/ili su uvela inovaciju u organizaciji preduzeća i/ili inovaciju u marketingu.

Ovim istraživanjem prikazani su podaci o inovativnim aktivnostima preduzeća, koje obuhvataju inovacije proizvoda ( fizičkog proizvoda ili usluge), inovacije procesa, kao i inovacije u organizaciji i marketingu.

Strukturu inovativnih preduzeća čine preduzeća sa samo tehnološkim inovacijama, samo sa netehnološkim inovacijama i preduzeća koja su uvela i tehnološke i netehnološke inovacije istovremeno.

Od ukupnog broja preduzeća, 32,9 % je provelo bar jednu od navedenih inovativnih aktivnosti u periodu posmatranja 2012-2014. U istom periodu posmatranja, 67,1% preduzeća nije provodilo inovativne aktivnosti.

U privredi Bosne i Hercegovine manji je udio inovatora proizvoda i procesa u odnosu na inovatore u organizaciji i marketingu. Ove se dvije grupe inovacija uglavnom pojavljuju uporedno u preduzeću.

U ukupnom broju preduzeća, 6,7% je uvelo samo tehnološke inovacije, 9,7 % je uvelo samo netehnološke inovacije, dok je 16,4% preduzeća uvelo i tehnološke i netehnološke inovacije istovremeno.

*Innovation enterprises are enterprises which have: introduced product, innovation and/or process innovation, as well as those that have begun their innovation activities or abandoned them and/or introduced innovation in enterprise organisation and/or marketing innovation.*

*The survey provide data on innovation activities of enterprises including innovation of products ( goods or services), process innovation, as innovation in enterprise organisation, and marketing innovation.*

*The structure of innovation enterprises includes enterprises with technological innovation only, enterprises with non-technological innovation only, and enterprises with both technological and non-technological innovations at the same time.*

*Out of the total number of enterprises, 32,9% introduced at least one of the above innovation activities in the observation period 2012-2014. In the same observation period, 67,1 % of enterprises have not implemented innovative activities.*

*The share of product and process innovators was less than the share of organisational and marketing innovators in the economy of Bosnia and Herzegovina and those two groups of innovations were usually introduced simultaneously in an enterprise.*

*Out of the total number enterprises, 6,7% introduced technological innovation only, 9,7% introduced non-technological innovation only, while 16,4% introduced both technological and non-technological innovation.*

Inovativne aktivnosti preduzeća obuhvataju vlastite aktivnosti istraživanja i razvoja, eksterne usluge istraživanja i razvoja, nabavku mašina, opreme softvera i zgrada, nabavku postojećih znanja od drugih preduzeća ili organizacija, obuku za inovativne aktivnosti, uvođenje inovacija na tržište, dizajn i ostale inovativne aktivnosti.

*Innovation activities of enterprises include intramural research and development activities, extramural research and development services, acquisition of machinery, equipment, software and buildings, acquisition of the existing knowledge from other enterprises or organisation, training for innovation activities, introduction of innovations on the market, design and other innovation activities.*

Preduzeća koja su u periodu 2012-2014. godine bila inovativno aktivna najviše su nabavljala mašine, opremu, softvere i zgrade (9,5%), najmanje vršila eksterne usluge istraživanja i razvoja i nabavku postojećih znanja od drugih preduzeća ili organizacija (2,5%).

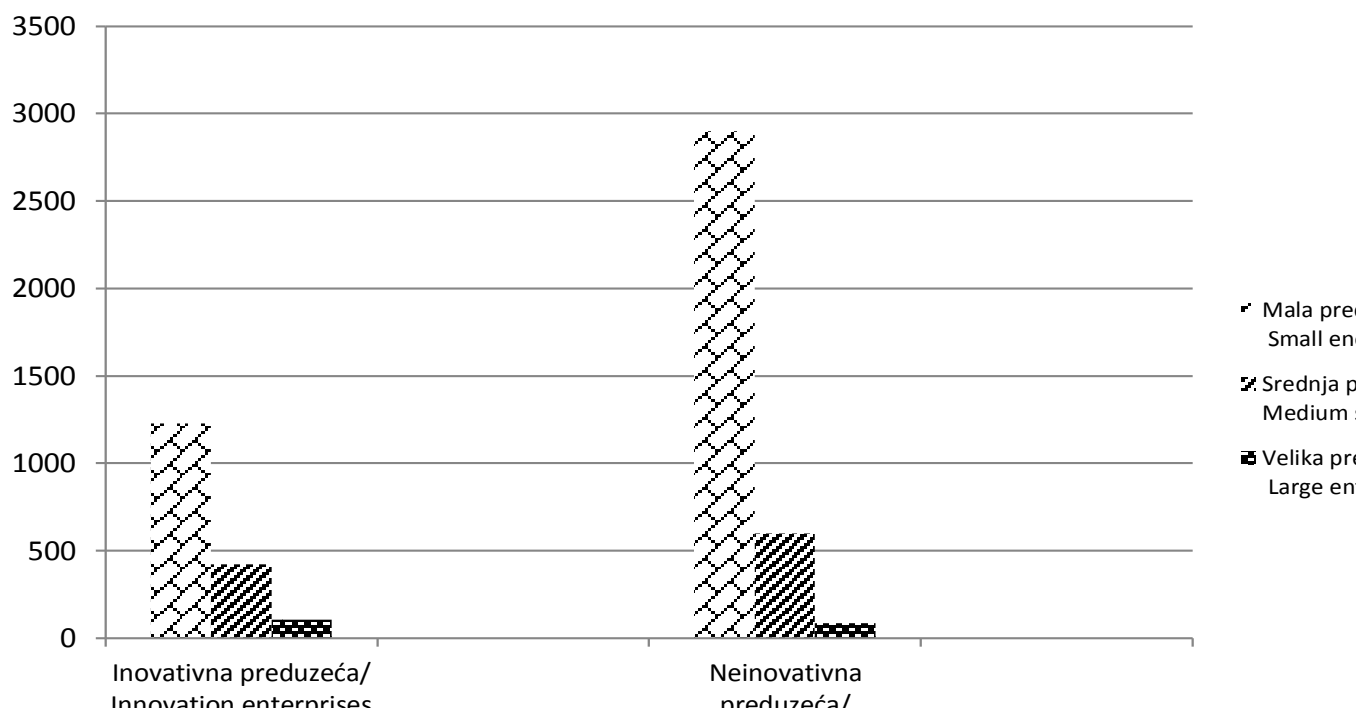
*Enterprises which were innovation-active in the period 2012-2014 were mostly engaged in the acquirement of machinery, equipment, software and buildings (9,5%), while minimal use extramural R&D services and acquisition of the existing knowledge from other enterprises or organisation (2,5%).*

Kao najznačajniju prepreku u sprovođenju inovativnih aktivnosti, ne-inovativna preduzeća su označila nedostatak finansijskih sredstava u preduzeću ili grupi kojoj preduzeće pripada (35,6%),

*As the most important barrier in implementation of innovation activities, non-innovative enterprises marked lack of funds within the enterprises or enterprise group (35,6%).*

### Grafikon 1. Preduzeća prema inovativnosti i veličini, 2012-2014

Graph 1. Enterprises by innovation activity and by size of enterprises, 2012-2014



**1. PREDUZEĆA PREMA INOVATIVNOSTI I VELIČINI U PERIODU 2012-2014**  
*ENTERPRISES INNOVATION ACTIVITY AND BY SIZE OF ENTERPRISES, 2012-2014*

	<b>Ukupno</b> <i>Total</i>	<b>Inovatori</b> <i>Innovators</i>	<b>Neinovativna preduzeća</b> <i>Non-innovators</i>	<b>Udio inovatora, %</b> <i>Share of innovators, %</i>	
<b>UKUPNO</b>	5 330	1 752	3 578	32,9	<b>TOTAL</b>
Mala	4 127	1 227	2 900	30,0	<i>Small</i>
Srednja	1 017	421	596	41,4	<i>Medium</i>
Velika	186	104	82	55,9	<i>Large</i>

**2. PREDUZEĆA PREMA VRSTI INOVATIVNIH AKTIVNOSTI I VELIČINI PREDUZEĆA, 2012-2014**  
*ENTERPRISES BY TYPE OF INNOVATION ACTIVITY AND BY SIZE OF ENTERPRISES, 2012-2014*

	<b>Inovativno aktivna preduzeća</b> <i>Innovation-active enterprises</i>								
	<b>Ukupno</b> <i>Total</i>		<b>Samo tehnološki inovativna preduzeća</b> <i>Enterprises with technological innovations only</i>		<b>Samo netehnološki inovativna preduzeća</b> <i>Enterprises with non- technological innovations only</i>		<b>Tehnološki inovativna i netehnološki inovativna preduzeća</b> <i>Enterprises with both technological and non-technological innovations</i>		
	<i>broj number</i>	<i>%</i>	<i>broj number</i>	<i>%</i>	<i>broj number</i>	<i>%</i>	<i>broj number</i>	<i>%</i>	
<b>UKUPNO</b>	1 752	32,9	( 359)	6,7	519	9,7	874	16,4	<b>TOTAL</b>
<i>Mala</i>	1 227	29,7	286	6,9	403	9,8	538	13,0	<i>Small</i>
<i>Srednja</i>	421	41,4	64	6,3	99	9,7	258	25,4	<i>Medium</i>
<i>Velika</i>	104	55,9	9	4,8	17	9,1	78	41,9	<i>Large</i>

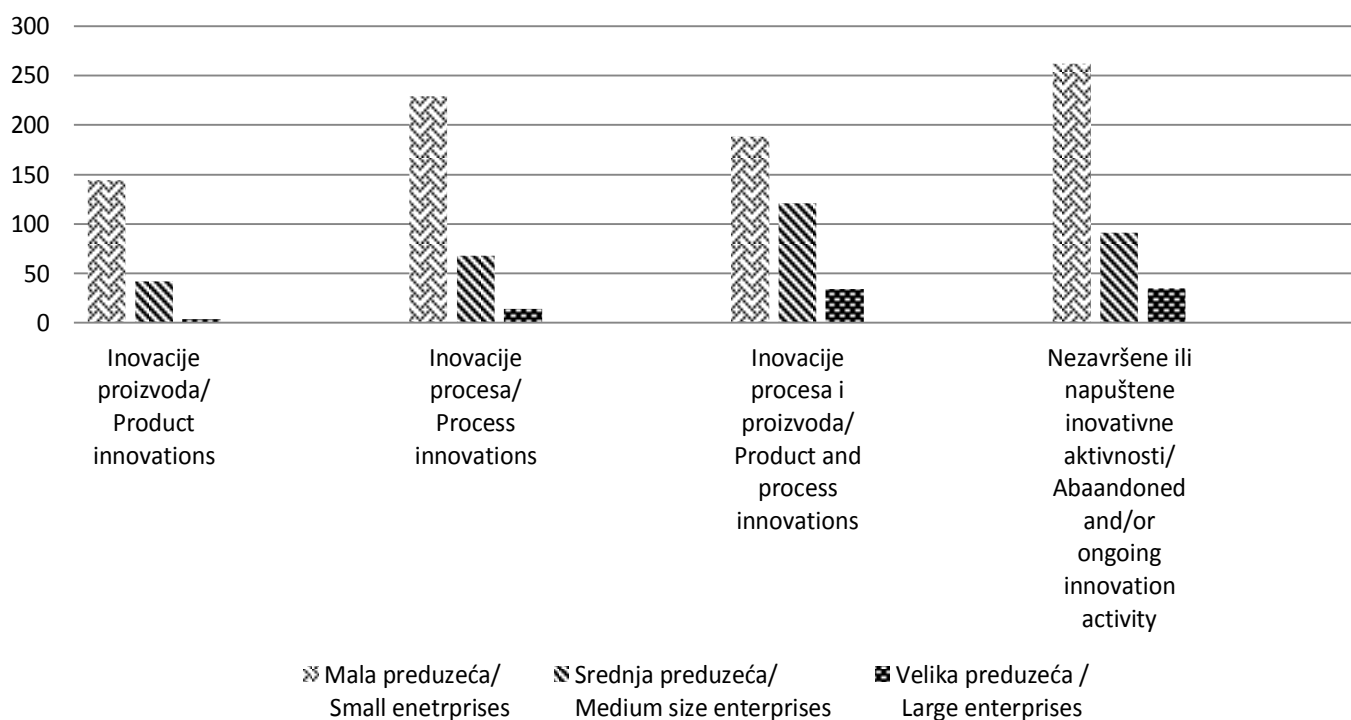
### 3. TEHNOLOŠKI INOVATIVNA PREDUZEĆA PREMA VRSTI INOVACIJE I VELIČINI PREDUZEĆA, 2012-2014

ENTERPRISES WITH TECHNOLOGICAL INNOVATIONS BY TYPE OF INNOVATION AND BY SIZE OF ENTERPRISES, 2012-2014

	Preduzeća sa tehnološkim inovacijama <i>Enterprises with technological innovations</i>										
	Ukupno <i>Total</i>		Inovacije proizvoda <i>Product innovations</i>		Inovacije procesa <i>Process innovations</i>		Inovacije proizvoda i procesa <i>Product and process innovations</i>		Nezavršene i/ili napuštene inovativne aktivnosti <i>Abandoned and/or ongoing innovation activity</i>		
	<i>broj number</i>	<i>%</i>	<i>broj number</i>	<i>%</i>	<i>broj number</i>	<i>%</i>	<i>broj number</i>	<i>%</i>	<i>broj number</i>	<i>%</i>	
<b>UKUPNO</b>	1 233	23,1	( 191)	3,6	( 311)	5,8	343	6,4	( 388 )	7,3	<b>TOTAL</b>
Mala	824	20,0	( 145 )	3,5	( 229)	5,5	( 188)	4,6	(( 262))	6,3	<i>Small</i>
Srednja	322	31,7	42	4,1	68	6,7	121	11,9	91	9,0	<i>Medium</i>
Velika	87	46,8	4	2,2	14	7,5	34	18,3	35	18,8	<i>Large</i>

**Grafikon 2. Tehnološki inovativna preduzeća prema vrsti inovacije i veličini, 2012-2014**

*Enterprises with technological innovations by type of innovation and by size of enterprises, 2012-2014*



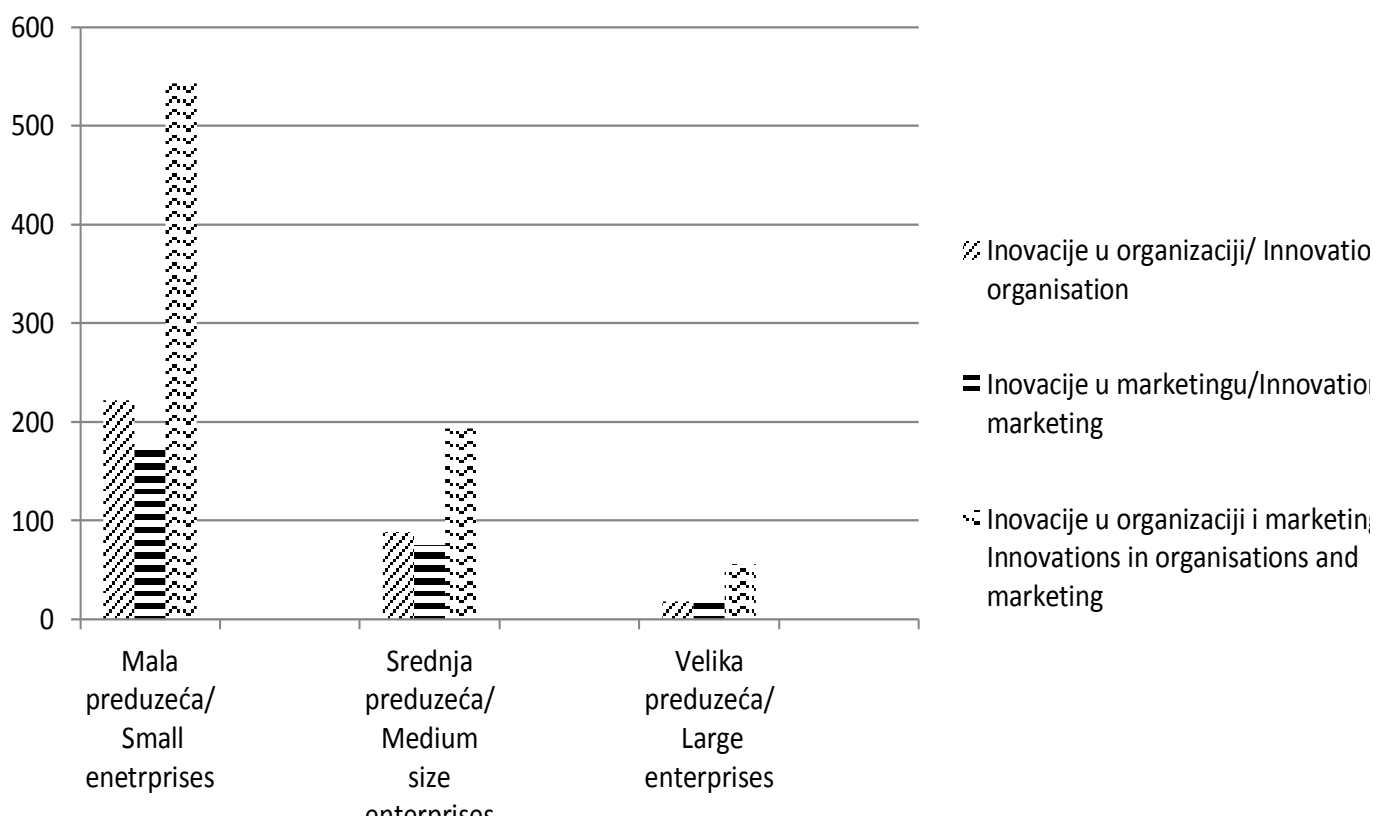
#### 4. NETEHTNOLOŠKI INOVATIVNO AKTIVNA PREDUZEĆA PREMA VRSTI INOVACIJE I VELIČINI PREDUZEĆA, 2012-2014

ENTERPRISES WITH NON-TECHNOLOGICAL INNOVATIONS BY TYPE OF INNOVATION AND BY SIZE OF ENTERPRISE, 2012-2014

	Preduzeća sa netehnološkim inovacijama <i>Enterprises with non-technological innovations</i>								
	Ukupno <i>Total</i>		Inovacije u organizaciji <i>Innovation in organization</i>		Inovacije u marketingu <i>Innovation in marketing</i>		Inovacije u organizaciji i marketingu <i>Innovation in organisation and marketing</i>		
	<i>broj number</i>	<i>%</i>	<i>broj number</i>	<i>%</i>	<i>broj number</i>	<i>%</i>	<i>broj number</i>	<i>%</i>	
<b>UKUPNO</b>	1 393	26,1	330	6,2	( 271)	5,1	792	14,9	<b>TOTAL</b>
Mala	941	22,8	(223)	5,4	( 175)	4,2	543	13,2	<i>Small</i>
Srednja	357	35,1	89	8,7	75	7,4	193	18,0	<i>Medium</i>
Velika	95	51,1	18	9,7	21	11,3	56	30,1	<i>Large</i>

**Grafikon 3. Netehnološki inovativno aktivna preduzeća prema vrsti inovacije i veličini preduzeća, 2012-2014**

*Enterprises with non-technological innovations by type of innovation and by size of enterprises, 2012-2014*



## 5. PREDUZEĆA PREMA VRSTI INOVATIVNE AKTIVNOSTI U ORGANIZACIJI, 2012-2014

ENTERPRISES BY TYPE OF INNOVATION ACTIVITY IN ORGANISATION, 2012-2014

%

	<b>Ukupno</b> <i>Total</i>	<b>Mala preduzeća</b> <i>Small enterprises</i>	<b>Srednja preduzeća</b> <i>Medium size enterprises</i>	<b>Velika preduzeća</b> <i>Large enterprises</i>	
Nova poslovna praksa za organizovanje procedura	14,3	11,8	20,7	35,5	<i>New business practices for organisations of procedures</i>
Novi načini organizovanja odgovornosti u radu i donošenje odluka	18,4	16,5	23,0	34,4	<i>New methods of organising work responsibilities and decision making</i>
Nove ili znatne promjene u odnosima preduzeća sa drugim preduzećima ili institucijama	6,8	( 5,5 )	11,0	14,5	<i>New or significant changes in external relations of the enterprise with other enterprises or institutions</i>

## 6. PREDUZEĆA PREMA VRSTI INOVATIVNE AKTIVNOSTI U MARKETINGU, 2012-2014

ENTERPRISES BY TYPE OF INNOVATION ACTIVITY IN MARKETING, 2012-2014

%

	<b>Ukupno</b> <i>Total</i>	<b>Mala preduzeća</b> <i>Small enterprises</i>	<b>Srednja preduzeća</b> <i>Medium size enterprises</i>	<b>Velika preduzeća</b> <i>Large enterprises</i>	
Značajne estetske promjene dizajna ili pakovanja proizvoda ili usluga	7,2	( 5,1 )	12,3	25,3	<i>Significant aesthetic changes in design or packaging of a good or service</i>
Novi mediji i tehnike promocije proizvoda	10,1	( 8,6 )	15,4	27,4	<i>New media or techniques for product promotion</i>
Novi načini plasiranja proizvoda na tržište ili novi kanali prodaje	11,0	10,0	12,9	24,2	<i>New methods of product market placement or new sale channels</i>
Novi načini formiranja cijene proizvoda ili usluga	11,0	9,9	13,0	25,3	<i>New methods of goods or services pricing</i>

## 7. PREDUZEĆA PREMA VRSTI INOATIVNE AKTIVNOSTI PROVEDENE U PERIODU 2012-2014

ENTERPRISES BY TYPE INNOVATION ACTIVITIES REALISED IN THE PERIOD 2012-2014

%

Inovativne aktivnosti	Ukupno <i>Total</i>	Mala preduzeća <i>Small enterprises</i>	Srednja preduzeća <i>Medium size enterprises</i>	Velika preduzeća <i>Large enterprises</i>	<i>Innovation activities</i>
Vlastite aktivnosti istraživanja i razvoja	(4,9)	((3,0))	10,1	16,1	<i>Intramural research and development activities</i>
Eksterne usluge istraživanja i razvoja	( 2,5)	((1,6))	4,5	12,4	<i>Extramural R&amp;D services</i>
Nabavka mašina, opreme, softvera i zgrada	9,5	7,3	16,8	19,9	<i>Acquisition of machinery, equipment, software and buildings</i>
Nabavka postojećih znanja od drugih preduzeća ili organizacija	2,5	( 1,2)	6,1	11,3	<i>Acquisition of the existing knowledge from other enterprises or organisations</i>
Obuka za inovativne aktivnosti	(7,4)	(5,5)	12,4	18,8	<i>Training for innovation activities</i>
Uvođenje inovacija na tržište	3,5	((2,8))	5,5	9,7	<i>Market introduction of innovation</i>
Dizajn	(4,4)	((3,1))	7,9	12,9	<i>Design</i>
Ostale inovativne aktivnosti	4,4	((3,1))	7,4	14,0	<i>Other innovation activities</i>

**8. PREPREKE KOJE SU NE-INOVATIVNA PREDUZEĆA OZNAČILA VEOMA ZNAČAJNIM U SPROVOĐENJU INOVATIVNIH AKTIVNOSTI, 2012-2014**

*BARRIERS MARKED BY NON-INOVATIVE ENTERPRISES AS VERY IMPORTANT IN THE IMPLEMENTATION OF INNOVATION ACTIVITIES, 2012-2014*

%

	<b>Ukupno</b> <i>Total</i>	<b>Mala preduzeća</b> <i>Small enterprises</i>	<b>Srednja preduzeća</b> <i>Medium size enterprises</i>	<b>Velika preduzeća</b> <i>Large enterprises</i>	
Nedostatak finansijskih sredstava za inovacijama	35,6	35,8	35,6	25,6	<i>Lack of internal finance for innovation</i>
Nedostatak izvora finansijskih sredstava van preduzeća za inovacijama	32,7	33,0	32,0	25,6	<i>Lack of funds from sources outside the enterprise for innovation</i>
Nedostatak kvalifikovanog kadra	30,4	30,4	31,0	25,6	<i>Lack of skilled employees</i>
Teškoće u pronalasku partnera za inovacije	31,1	31,2	31,5	24,4	<i>Lack of collaboration partners</i>
Poteškoće u dobijanju vladinih donacija ili subvencija za inovacije	33,8	33,8	34,6	26,8	<i>Difficulties in obtaining government grants or subsidies for innovations</i>
Prejaka konkurencija na tržištu	31,7	31,8	31,9	26,8	<i>Too much competition in the market</i>
Nesigurna potražnja za idejama za inovacijama	32,3	32,2	33,4	26,8	<i>Uncertain market demand for ideas for innovations</i>





## METODOLOŠKA OBJAŠNJENJA

Istraživanje o inovativnim aktivnostima preduzeća je u potpunosti usklađeno sa istraživanjem koje se u Evropskoj uniji provodi svake dvije godine pod naslovom „Community Innovation Survey“.

Ciljnu populaciju ovog istraživanja čine preduzeća u Bosni i Hercegovini koja pripadaju područjima B-M Klasifikacije djelatnosti BiH (KD BiH 2010) i koja imaju 10 i više zaposlenih radnika, saglasno Regulativi Evropske unije broj 995/2012, koja propisuje detaljna pravila za sprovođenje Odluke br.1608/2003 Evropskog parlamenta i Vijeća o proizvodnji u razvoju statistike nauke i tehnologije.

Osnovni okvir za statističko istraživanje o inovativnim aktivnostima preduzeća u periodu 2012-2014. izdvojen je iz Statističkog poslovnog registra. Veličina uzorka na kojem je provedeno statističko istraživanje je 2 977 malih, srednjih i velikih poslovnih subjekata. Stopa odgovora preduzeća koja su ispunila upitnik iznosila je 63%.

Statističko istraživanje je provedeno je na uzorku stratifikovanom prema veličini poslovnog subjekta :  
Mala preduzeća: od 10 do 49 zaposlenih,  
Srednja preduzeća: od 50 do 249 zaposlenih i  
Velika preduzeća: preko 250 zaposlenih),  
i prema Klasifikaciji djelatnosti BiH 2010( KD BiH 2010).

### Definicije

**Inovacija** je primjena novog ili značajno poboljšanog proizvoda ili usluge , procesa, ili marketinške metode ili nove organizacione metode u poslovanju, organizaciji rada ili odnosima preduzeća sa okruženjem.

**Inovativne aktivnosti** obuhvataju inovacije proizvoda, inovacije procesa, inovacije u organizaciji preduzeća i inovacije u marketingu..

**Inovativna preduzeća** jesu oni poslovni subjekti koji su u svom poslovanju u periodu 2012-2014. uveli inovaciju proizvoda, inovaciju procesa, organizacijsku ili marketinšku inovaciju.

**Inovacija proizvoda** jest uvođenje na tržište novog ili značajno poboljšanog fizičkog proizvoda ili usluge u smislu njihovih karakteristika kao što su mogućnosti korištenja proizvoda ili usluge ili njihova prilagođenost korisniku.

**Inovacija procesa** je primjena novog ili znatno poboljšanoga proizvodnog postupka, načina distribucije proizvoda ili potporne aktivnosti vezane za proizvode ili usluge. Ovo uključuje značajne promjene u tehnici, opremi i/ili softveru. Organizacione i menadžerske promjene ne smatraju se inovacijom procesa.

## NOTES ON METHODOLOGY

*Survey on innovation activity of enterprises is completely in accordance with the survey entitled „Community Innovation Survey“.*

*Target population in this survey are enterprises in Bosnia and Herzegovina which belong to the sections B-M of the Classification of economic activities (KD BiH 2010), with 10 or more employees, in accordance with Commission Regulation (EC) No. 995/2012 implementing the Decision No 1608/2003 of the European Parliament and Council on the production and development of statistical data on statistics science and technology.*

*Simple frame for the statistical survey on innovation activities of enterprises in the period from 2010 to 2012 was extracted from the Statistical Business Register. The sample size is 2 977 small, medium and large business entities. The response rate of enterprises that filled in the questionnaires was 62%.*

*A statistical survey conducted on a sample stratified by size of business entities (small: from 10 to 49, medium: 50 to 249 employees and large: more than 250 employees) and the Classification of Economic Activities BiH in 2010 (KDBiH2010).*

### Definitions

*An **innovation** is the implementation of a new or significantly improved product or service, or process, a new marketing method, or a new organisational method in business practices, workplace organisation or external relations.*

***Innovation activities** include innovation of products, innovation of processes, innovation in enterprise organisation, and innovation in marketing.*

***Innovative enterprises** are business entities that in the period from 2012 to 2014 introduced a product, process, organisational or marketing innovation .*

*A **product innovation** is the introduction of a good or service that is new or significantly improved with respect to its characteristics, such as intended use or user friendliness.*

***Process innovation** is the implementation of a new or significantly improved production process, distribution method or support activity for goods or services. This includes significant changes in techniques, equipment or software. Organisational and managerial changes are not considered to be process innovations.*

**Organizaciona inovacija** preduzeća je nova organizaciona metoda u poslovnoj praksi preduzeća (uključujući upravljanje znanjem), organizaciji radnog mjesta ili odnosima sa drugim subjektima kojom se preduzeće nije koristilo. Organizaciona inovacija mora biti rezultat strateške odluke uprave preduzeća.

**Marketinška inovacija** jeste primjena novog marketinškog koncepta ili strategije koja se značajno razlikuje od postojećih marketinških postupaka u preduzeću i koja prije nije korištena. Zahtjeva značajne promjene u dizajnu ili pakovanju proizvoda, plasiranju proizvoda na tržište, promociji proizvoda ili određivanju cijene.

Inovativno preduzeće sa **tehnološkim inovacijama/aktivnostima** su preduzeća koja su u posmatranom periodu uvela inovaciju proizvoda i/ili procesa ili su započela inovativnu aktivnost ili su je prekinula.

Inovativna preduzeća sa **netehnološkim inovacijama** su preduzeća koja su, u posmatranom periodu, uvela inovaciju u organizaciji i/ili inovaciju marketinga.

Preduzeće može biti ili samo sa tehnološkim inovacijama/aktivnostima ili samo sa netehnološkim inovacijama/aktivnostima (u posmatranom periodu preduzeća je uvelo samo jednu vrstu inovacija) ili može biti i tehnološki i netehnološki inovativno, dakle preduzeće je u posmatranom periodu uvelo obje vrste inovacija istovremeno.

**Preduzeća sa nezavršenim i/ili napuštenim inovativnim aktivnostima** su preduzeća koja su u posmatranom periodu provodila inovativne aktivnosti, ali ih nisu završila ili su ih napustila.

**Neinovativna preduzeća** su preduzeća koja u posmatranom periodu nisu uvela nijednu inovaciju i nisu provodila inovativne aktivnosti.

## Skraćenice

- ( ) podataka je statistički manje pouzdan ( koeficijent varijacije veći je od 15 i manji ili jednak 30%;  $15\% < CV < = 30\%$  )
- (( )) podatak je statistički nepouzdan ( koeficijent varijacije veći od 30%;  $CV > 30\%$  )

**Organisational innovation** is a new organisational method in the enterprises business practices ( including knowledge management), workplace organisation or relations with other entities that has not been used before in the enterprise. Organisational innovation must be the result of strategic decisions taken by enterprise management.

**A marketing innovation** is the implementation of a new marketing concept or strategy that represents a significant departure from the existing marketing activities in the enterprises and that has not been used before. It requires significant changes in product design and packaging, positioning the product on a market, product promotion and pricing.

**Innovation active enterprises with technological innovation/activities** are enterprises which during the period of observation introduced product innovation and/or process innovation and/or begun or abandoned innovation activity.

**Innovation active enterprises with non-technological innovation** are enterprises which during the period of observation introduced organisational and/or marketing innovation.

An enterprise may be with technological innovation/activity only or with non-technological innovation/activity only ( engaged exclusively in one or other type of innovation in the observation period), or it may be both technological and non- technological innovation-active enterprise ( engaged in both types of innovation in the observation period).

**Enterprises with ongoing and/or abandoned innovation activities** are enterprises that have carried out innovation activities during the observation period, but these activities have not been finished or were abandoned.

**Non-innovative enterprises** are enterprises that have not introduced any innovation and have not carried out innovation activities whatsoever during the observation period.

## Abbreviations

- ( ) data is statistically less reliable ( Coefficient of variation is higher than 15% and lower than or equal to 30%;  $15\% < CV < = 30\%$  )
- (( )) data is statistically reliable ( Coefficient of variation is higher than 30%;  $CV > 30\%$  )

---

Izdaje i štampa Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, 71000 Sarajevo, Zelenih beretki 26  
*Published and printed by the Agency for Statistics of the Bosnia and Herzegovina, 71000 Sarajevo, Zelenih beretki 26*

**Telefon/Phone: +387 (33) 911 911 · Telefaks/Telefax: +387 (33) 220 622**  
**Elektronska pošta/E-mail : bhas@bhas.ba · Internetska stranica/Web site: <http://www.bhas.ba>**

**Odgovara direktor mr. sc. Velimir Jukić**  
*Person responsible: Velimir Jukic, Director*

**Saopćenje priredili: Tamara Šupić**  
*Prepared by: Tamara Supic*

**Podaci iz ovog saopćenja objavljuju se i na internetu**  
*First Release data are also published on the Internet*

---